ԵՒՐՈՊԱ

Լրագիր Քաղաքական

Թիւ 38 | 20 (8) ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ | 1856

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԻՍՏՐԻԱ. Կայսեր ճանապարհորդութիւնները. Էսթերհազի իշխանը Ս. Պետերբուրգ չերթալուն պատճառը. Միլանոյ նուաստացման մէջ Աւստրիոյ Պատրիարքութեան հաւանոյ ...

ՓՌԱՆՍԱ. Կայսեր առողջութիւնը. Նէափոլսեան վէճերուն վրայ ... Գաղղիացւոց յաւակնութիւնը. Պետերբուրգի կոմսին ... Հիւանդացի երկաթուղեաց արկածն ... Պաշտօնէից փոփոխութեան երկու ... Ըմբերայ։

ԻՏԱԼԻԱ. Նէապոլսեան վէճերը. Նէապոլսեան ... Սարդինիայի ... Ըմբերայ։

ԹՈՒՐՔԻԱ. Քաղաքական դրութիւնը, կը. վէճերը. Հայաստանի ու ... Պարսկական բանակը։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ. Ըմբերայ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. Եկեղեցիին մէջ ... Եւրոպական հատոր ... թիւնները։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Փրկչակերպ Լուսնոյ ...

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Հայոց Պատմութեան ... մատենագրութեան մէջ։

ԽԱՌՆԱՐԱՆ.

ԾԱՆՈՒՑ. Հայցին ու ... թիւնը։

ԱԻՍՏՐԻԱ

ՎԻԷՆՆԱ, 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ.

ԱՆՑԵԱԼ 14ին Միլանոյու կայսրուհին կայսրին Մայրաքաղաքը գնաց ու Շէնպրունի կայսերական պալատն իջաւ։ Միլանոյու կայսրը նոյն օրը կայսրին Պրատոնէի գնաց Յովհաննէս արքեպիսկոպոսին այցելութիւն մ'ընելու համար։ Ինքնակալն ամսոյս 18ին Մորաւիա պիտի երթայ եւ Օլմիւց բերդին քով ժողովուած բանակին կրթութեան ներկայ պիտի ըլլայ, անկէ ամսոյն 22ին Մոնտոսատի պիտի դառնայ, ուրտեղ անոր ժողովուած Հեծելազօրաց ու Հրասանաց բանակներուն կրթութիւնը տեսնելու համար։ Կայսրը մտադրած Հրամանաւ որոշեալ որ իր տան ծախքերուն երկրներուն անհնարին հանդէս, յատուկ ութեան ու Հանգիստական ընդունելութեան չըլլայ։

— Միջնակէն ամսոյս 10ին Հասած Հեռագրական լուր մը կը ծանուցանէ թէ Պետերբուրգի կայսրը Աւստրիական արքունեաց կայսրին գեսպան Պրինց Էսթերհազի իշխանին Ա. Աղեքսանդրի կայսրին Հանդիսին չներկայիլ է։

— Պատճառ մը ամեն յայտնի ունեցողի գրաւականութենական ընկերութեան մը Պր. Պուաւտինի գրելաւորութեանը առաջինական կառավարութեան առաջարկած էին որ Թրիեստի մէջ Դուտագան մը շինեն, բայց իրենց ուզած պայմաններն ընդունելի չըլլալով` խնդիրն ի կախ մնացած էր։ Պր. Պուատն ալ որեւէ գործելով Վիէննա եկաւ նոյն առաջարկութեան անելի օգտակար պայմաններով նորէն առաջարկելու համար, եւ ընդունելի ըլլալու մեծ յոյս կ'երեւայ։

— Միլանոյէն Պետերպուրգ լրագիրն կը գրէ։ Ամենեւին անհրաժեշտութեան ու Պարսկաստանի մէջ ծագելու պատերազմին վտանգը փարատեցաւ, որովհետեւ Աւստրիա իր միջնորդութիւնը նորէն մատուցց եւ կը յուսայ որ բարձրագոյն Դուռը սիրով կ'ընդունի։ Պաշտ կամին ալ բանը Հաստատուած ամենեւին դեսպան Պարսկաստանի իշխանին ծառայից` որն որ ... առաջարկութիւնը մեծ Հաճո...

լեւամբ ընդունեցաւ. եւ Հարկաւոր եղած անկեղծութիւնները գրելով Հասկէ կատարելութեան մեջ խացող սահմանեան գործակալ Դեհամն պէտքն ուսա. որ իր կառավարութեանը ծանուցանէ։ Միանգամայն կայսերական կառավարութիւնն իր կատարեալ ջնջման գերագոյնին ալ աս բանիս նկատմամբ տեղեկութիւններ խրկեց, ուսկից կը կարծուի որ Աւստրիա նոյն դեսպանին աս խնդրոյն մէջ նորէ գրած ըլլայ։ Հաւանական կառավարութիւնն Հաստատութեանը խմացած է որ Ռուսաստան պատրաստած է Պարսկաստանի խնդրոյն մէջ նեղ անիկա քէշ մը յատուկ երեւալու ըլլայ, միջնորդութեան գործքն յանձն առնելու։ Պետերս Ռուսաց կառավարութեան Թուրքաստանի մէջ նոր Հիւպատոս գնելէն բաւական կրնայ իմացուիլ որ Պետերբուրգի դաշինքը Պարսկաստանի վրայ մեծ ճանապարհութեան սեւ եւ գանկա իր քաղաքականութեան մեծամէկ նպատակ կէտ մը կը համարի։

ԳԱՂՂԻԱ

ՓԱՐԻԶՈՒՆԱՆ ընտանիքն Նիզգեւ փարիզէն եկած լուրը կը ծանուցանեն, մինչեւ ամսոյս վերջերը Պիարիցի ու մօտաւոր կողմերը պիտի մնայ։ Կ'ըսուի որ Հոլանտայի ու Պրուսիոյ աւելներուն մեծ մասն ալ Փոնտէնպլոյ պիտի անցընէ։ Նոյն կողմերուն օդին ընկերութիւնը եւ գեղեցկարարակ կառավարութեան գլխաւորներէն աղաս բնակը կայսեր առողջութեանը մեծ օգնութիւն բերին։

— Լոնտոնէն փարիզ գրուած նամակներուն նայելով` Պետերբուրգի փարիզ կեցող դեսպան Կոմս Սեպտեմբեր ամսոյն ետ պիտի կոչուի։ Աս բանս իբրեւ Պետերբուրգ Թագաւորին հայրանէ Գաղղիացւոց ուղարկողներուն վերջում մը կը համարուի։

— Լոնտոնէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ Գաղղիոյ մէջ մեծ զրոյցութիւն մը կայ, որուն համար Պոտոտն աղաքարերան իր կառավարութենէն նոր զօրք խնդրեց։ Բայց պատերազմի պաշտօնեան իր խնդիրը չհաւանեց, եւ գրեց անոր որ ունեցած զօրքովն իր գիրքը բռնելու ջանայ։ Նոյն աղաքարերան վերջին առած տեղեկութիւններուն նայելով Պոպլիները Գաղղիացւոց գրգռեալ ընդդէմէն մեկուն վրայ յարձակեր, բայց մեծ կորուստ ետ փոխաւեր են։

— Աս օրերս Լոնտոնի քաղաքապետը նոյն քաղքին մէջ զետեղուն կեսիքէն մեռած կրած գաղղիացւոց համար ժողովուած ստակին վերջին մասն ալ` այն որ 65,000 ֆրանքի կը հանէր, Գաղղիա խրկեց։ Մինչեւ հիմա Լոնտոնի մէջ աս փոխհանատու ժողովուած ստակին գումարը 890,000 ֆր. է. իսկ ամեն ազգէ տեղերէն ալ ժողովուածները 10,462,557 ֆրանք. բայց աս ահագին գումարը ջրոյն պատճառած վնասները գոցելու բաւական չէ։

— Կ'ըսուի որ 5 պատերազմական նաւեր Պրոնշնտա պիտի երթան Մոսկի կողմը Գաղղիա բերելու համար։

— Շարունակէ մտերը գրուելու Հաստատուն բանակին վրայ Բոգուր լրագին աս տեղեկութիւն-

ները կու տայ։ Բանակը չորս բաժին (division) ստորաբաժանուած է, ամէն բաժին ձիաւոր զօրքէ պիտի կազմուի։ Կառավարութիւնը հիմակու ընէ Հարկաւոր եղած երկիրները (32—36 Հազարամետր) կը գնէ, թէպէտ եւ բանակը գարնան պիտի գայ։ Աստէկին տարին զօրքը վրաններու տակ պիտի բնակի եւ միայն ամառուան ամիսները մնալով պիտի մնայ. իսկ գալ տարի ալ փայտէ խրճիթներ պիտի շինուին եւ Գաղղիայի ամեն զօրքը ամեն վեց ամիս փոխոխակի հոն պիտի գան ու պատերազմական կրթութիւններ պիտի ընեն։

— Ժամանակէ մը վեր Ս. Ժերմէն պատերազմանի մէջ շատ գողութիւններ կ'ըլլային։ Աս օրերս գողերը ձեռք ինկան` որոնք երկու երիտասարդ տղաք էին։ Բայց եղած քննութիւններէն իմացուեցաւ որ գողերն երկու, 21 ու 22 տարուան աղջիկներ էին, որոնք Մարսէյլ քաղաքն մը մէջ կը բնակէին եւ բոլոր օրը ձեռագործներու կը զբաղէին։ Իրենց բնակարանին մէջէն շատ գողցուած բաներ ու զգեստներ գտնուեցան։

— Հիւսիսային երկաթուղւոյ ընկերութիւնը յայտնի մէջ ծանուցած` մը գնել ուզեց, որովհետեւ իր վրայ կատարեալ տեղեկութիւն կու տայ։ Իր ձեռք քննութիւններէն իմացուեցաւ որ այնչէն սահմանին սատակ պակած չէ. միայն բաժանորդութեան տոմսակներէն 5747 Հատ պակաս է (ասոր 6 միլիոն ֆրանքի մօտ)։ Բայց Հոն ուշ Հասարակ գողցուած ստակին գումարը շատ աւելի կը Համարի։ Գողերն տղայէն Լիվերպուլէն նաւ մտած են Ամերիկա երթալու համար, բայց ընկերութիւնը մանաւանդ շոգենաւ մը նոր Եորք պիտի խրկէ գանոնք ձեռք ձգելու համար։ Աս գողութեան գէպքը Պր. Ռոթշիլտին մեծ տրտմութիւն պատճառեց։

— Պաղղիական պաշտօնէից մէջ մարսի խորհրդոյն նկատմամբ անտարբերութիւն մը կը դիտուի. եւ շատ Հաւանական կ'երեւայ որ վաճառականութեան պաշտօնեայ Պր. Ռուէ իր պաշտօնէն ելլէ։

— Պրոմիսեւգանին ամսոյս 12ին Հրատարակուած Հաշիւները վաճառականաց վրայ դէպ աղքատութիւն ըրին։ Թէպէտ եւ նորէն 30 միլիոն ստակ գնուեցաւ, ի վերայ այսր ամենայնի դրամանացանին պատրաստ ստակէն 11 միլիոն պակսեցաւ։

— Շատ եաւ փարիզի ակադեմիան մանագներէն ամեն մէկ անդամին համար 50 սանդիմ պիտի առնուի։ Բայց ամիսը տարուան համար վճարողները միայն 100 ֆրանք պիտի տան։

— Փարիզ, 9 Սեպտեմբերի։ Երէկ Սեւաստոպոլի առման տարեդարձն էր, բայց աս պատճառաւ եղած Հանդիսութիւնը միայն Ս. Մագդաղենացոյն եւ ուրիշ եկեղեցեաց մը մէջ մատուցուած եկեղեցական պատարագ էր, որուն ներկայ կը գտնուէր զօրապետներու ներկայ գտնուեցան։ Գաղղիական կառավարութիւնը չուզեց` որ ժամանակը որ իր դեսպանը Ռուսաց մայրաքա-

տալը կը խրկէ, միւս կողմանէ Ռուսաց դէմ՝ եղած յաղթութեան մը համար փառաւոր հանդէսներ կատարել: Հիմա Գաղղիա Ռուսաստանի նկատմամբ քաղաքականութեան և հաշտարար ընթացք մը կը բռնէ, և Անգղիական լրագրաց մէջ Պետերբուրգի դէմ գրուած հատուածները սիրով չեն ընդունիր:

ԻՏԱԼԻԱ

Նէապոլսոյ խնդիրը դեռ իր անորոշութեան մէջն է. մէկ կողմանէ Գաղղիա և Անգղիա կը ջանան որ Նէապոլսական խառնակութիւնը փարատելու միջոց մը գտնան, միւս կողմանէ ալ Նէապոլսոյ թագաւորին իրենց պահանջմանցը տեղի տալու իրենց պատուոյն դէմ համարելով հաստատամտութիւն մը կ՚ընէ: Կ՚ըսուի որ մեծամեծ երկու տէրութիւնք մէկտեղ ծանուցագիր մը տուած ըլլան որուն մէջ աս չորս պահանջմունքը կ՚ընեն. Ա. Հիմակուան Նէապոլսոյ ատենակալութեան ընթացքը փոխել. Բ. Քաղաքական կառավարութիւնը նորոգել. Գ. Նէապոլսոյ մէջ վաճառականութեան ու պաշտօնէից յանցանաց համար դատաստանքներ հաստատել. և Դ. Ամեն Նէապոլսոյ երկրէն դուրս ձգուած քաղաքական յանցաւորներուն իրենց տեղը դառնալու հրաման տալ: Նոյն ծանուցագիրը կ՚ըսէ թէ աս պահանջմունքներուն գործադրութիւնը բոլոր Եւրոպայի խաղաղութեան համար հարկաւոր է: Միւս կողմանէ Պր. Պրէնիէ Գաղղիայի Նէապոլսոյ դեսպանը, որ թէ իր քաղաքավարութեամբը և թէ իր անձնական յատկութիւններովը շատ մեծ համարում ունի, կը ջանայ խնդիրը խաղաղութեամբ լուծելու: Իր Նէապոլսոյ թագաւորին քով տուած տեղեկութիւնները, Գաղղիական կառավարութիւնն իր որոշած խիստ միջոցներն ի գործ դնելէն պահեցին: Այնպէս իր խորհուրդներովը թագաւորը քիչ մը զիջանել ընելու հաւանեցաւ:

— Պիեմոնդէն անցեալ 6ին կը ծանուցանեն որ Պր. Պրէֆ՝ Նէապոլսական հիւպատոսին թէ ինքն որովհետև [illegible] պաշտօնատունը թողած էին, նորէն հանեց ու հաստատեց: Հիմա Գաղղիայէն մինչև Սարտինիա նոր ներքնածովեան հեռագիր դնելու պատրաստութիւն կը տեսնուի, որուն համար Անգղիական կառավարութիւնը մեծ դրամոց օգնութիւն կը խոստանայ:

— Նէօշաթէլի Գաւառէն տեղ ԱՀ յայտնը Սարտինիոյ [illegible] մեծակին վրայ, այսպէս կը գրէ: Կառավարութիւնն հիմա իր ցանած սերմանց արդիւնքն պտուղն առատութեամբ կը քաղէ: Թէև մինչև հիմա քաղաքներուն խռովութեան միւս կառավարութեանց համաձայնելու համար [illegible] տեղն, իր մէջն ալ ամէն [illegible] կը պատահի և անդադար կը մնայ: Քաղաքացւոց տրտմութիւնը անպահով չէ. Հանգիստն անոր կ՚ըլլայ՝ որ որ զօրքը կը յաղթահարէ, սպանութիւնն ու հրձգութիւնը օրէ օր կը շատնայ: Կառավարութիւնը ժողովրդեան սրտէն կրելէն յարգը քիչեց և հիմակ անոր հեռացումները կը տեսնուին: Զօրագլուխներն ամենուն բանէ մը վախ չունին, փառքն ալ կը տեսնեն որ վերջերս փնտռած կամ պատճառ չկայ: Թէպէտ և մեր սահմանութիւնը միշտ ուղիղ էր, բայց յառաջադէմ յամեցածութիւնն ու գործերն այսչափ յանձնի չէր պատահեր: Այլ որ ինքը գինքը կրնայ պաշտպանել անկեալ երկրին ու ազատ է: Ամէն խոհեմ քաղաքացի ամէն զինուած պէտք է պատրաստ: Մատենա Գաւառին բնակիչներէն մէկը քաղքէն դուրս իր գեղը տանելը երթալու ատեն երկու չորագործ փառք յարձակեցան Կալաբրիացւոց կամ [illegible] կը հրացանել հետը առած էր, որուն օգնութեամբն ու ազատ եղեր մէկը գետինը փռեց, ու միւսը փախցուց: Ասոր նման գէպքեր գրեթէ ամեն օր կը պատահին:

— Փարիզէն, 11 Նոյեմբերի. Թագաւորական հրովարտակ մը 1849էն հետևեալ տարուան ժամանակ եղածներուն կառավարութեան հարցերը կը տայ: միայն 10 հոգի աս հրաւէրէն դուրս կը ձգուին:

— Բոլոր գրուածները կողմանէ անցեալ 7ին տրուած հրովարտակ մը Նոյն երկրին փոքր պատերազմի միջակը փոխեց:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 Նոյեմբերի. Ռուսաց կառավարութիւնը 1856 տարւոյն համար Սև ու Կասպից ծովերուն և Պետերբուրգի քաղաքական ծովային պէտքերուն վրայ [illegible]

— Անցեալ 6ին Մոսկուէն հեռուն ըլլալու համար [illegible] դրան վրայ այսպէս կը գրեն: Ռուսիոյ ծովային մէջ ժողովուրդ համար հեղեղներու և անդամներ կը պատրաստուին: Հոն [illegible] տարածներուն մէջն ուրիշ աս անդամներուն

որչափ ըլլալն խնանալ, բայց չկրցաւ մինչև տեղի կունցնել մ՚առնուլ. այսչափ միայն բաւէ ըսելն թէ բոլոր սեղաններուն երկայնութիւնը 16 փարսախ է, որ երկու մղոնէն աւելի կամ 4 ժամու ճամբու հասնող է: Ամեն մէկ սեղան 30 կանգուն երկայնութիւն ունի, և [illegible] Մոսկուայի միայն մէկ հրապարակին մէջ [illegible] 200,000 կանթեղ լուսաւոր կը վառուէր:

— Ռուսաց կառավարութեան բանակը նոր կարգադրութիւններ ու նոր բաժանում [illegible], որպէս զի պատերազմի ատեն աւելի դիւրաւ կառավարուի: Իր գնդերը նոր զօրքով [illegible] ամեն մէկ գունդ 30,000ի հասաւ: [illegible] Չերքէզներու դէմ գործելու պիտի ըլլայ:

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 5 Նոյեմբերի. Վեհափառ Սուլթանն [illegible] 1000 [illegible]

— [illegible] կառավարութեան [illegible] 300,000 [illegible] 15 [illegible]

— Կոստանդնուպոլիսէն անցեալ 8ին [illegible] 50 [illegible]

— Անցեալ ամսոյն 27ին [illegible]

— Անգղիական նաւատորմիղ [illegible]

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնք, 30 Օգոստոսի. [illegible]

սկսաւ նշմարուիլ: Նոյն գիշերը Թագաւորին պալատանէն խորհրդ. մ՚ըրաւ և. երկրորդ օրն արտաքին գործոց պաշտօնեան Գաղղիայի դեսպաններն ծանուցագիր մը տուաւ, որուն մէջ յունական կառավարութիւնը գաղղիական ծովակալին բանակ խաղբերան դէմ իբրև Թագաւորին իշխանութեան դէմ ուղղուած յարձակում մը կը բողոքէ: Թագաւորին ուզելով նաև. գործքով իր իշխանութիւնը ցուցնել, Եփէսոյի հրամանատարն իրեն քով առաւ և անոր տեղ ուրիշ պաշտօնեայ մը խրկեց: Նաւակաց աս նոր պաշտօնեային իրեն ըներ աչքելութիւնը չընդունեցաւ, ինչկասն ժամը 6էն երկու. գաղղիական պաշտօնակալը հետևեակ 8 փորձեր առած ձիով բոլոր Եփէսոյի փողոցները պտըտեցան և ծովափերէն առաջնորդած նոր գաղղիայի հրամանատարը ժողովրդեան ծանուցին: Փեռ կատարեալ միթեցած չէր երբ որ անգղիացի գնդապետ ալ իր կողմանէ ուրիշ անգղիացի հրամանատար մ՚անուանեց: Հիմա Եփէսոյ երկու հրամանատար ունի: Նաւակայերուն աս գործքը շատերը, նոյն խոհ գաղղիայի պաշտօնակալները շատ կը դժխարահէն:

— Յունաստանի աւագանիները քննելու համար թէ կառավարութիւնը և թէ Գաղղիայոյ հրամանատարները մեծ գործունէութիւն կը ցուցնեն: Օգոստոս 21էն ինչէն երկու. երկրորդ կարգի աւագակաց գլուխներ Եփէսոյ բերուեցան: Աւագակաց բռնուելը դիւրաւ յաջողելու համար կառավարութիւնը գլխաւոր 3 կարգի բաժնած է. առաջին կարգիններուն բռնողին կամ սպանողին 3000 սրախմի փոքր կու տայ. երկրորդ. կարգիններուն համար 2000 խոկ երրորդներուն 1000: Աւազակին գլուխը տէրութեան տեղը կը տարուի և հոն քննուելով՝ եթէ իրօք աւազակի գլուխ ըլլալը ճանչցուի, խոստումը տաաէ կ՚ընդունին:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՔ

ՓԵՐՈՅԵԱՆՆ

Փերեթելիս Լինոսեան:

Երկնից հարկ կ՚ըլլայ որ անձերութիւնը գարհուրելի հոլածագրներ քաշէ, բայց անճանուծանութեամբ և գոյութութեան ու յարութեան պատճառը միևնոյնը յայտնել կը փնտռուի: Ահաւասիկ ասոր օրինակ մը:

Երբոր Փրազ ու Վիորենցա քաղաքներն երկու ինքնագլուխ հասարակապետութիւններ կը կազմէին, երկուքն ալ անդադար կռուելեան ու միազոր կնքեան կոչմանկցութեան ներքին պառապներուն գրաւած էին, դէպք եղաւ որ Վիորենցայի մէջ Լինոսն Պանդոնելլի, որն որ կուսակցեալ էր, կոչմանկցութեան պատմառներուն վրայ ռեփեական պատճառներ ալ աւելցնելով՝ Փրեդերիկոս Լինուչչինի դէմ, որն որ Վիորենցեան էր, բարկութեան թշնամութիւն տածեց: Օր մը զինքը պատնէշէն դուրս դրաւ, որ Լինոյ դէմին քով տանելուն ժուռ կու գար, և սխալ հետևանօք նախատական ու չար խօսքերով զինքը գրգռեց, և նորէն սուրը քաշած, անպատութեամբ փախց որ յարձակած ըլլէ: Լինուչչի ինքը զինքը պաշտպանելու. առիպուած հասնած ասոր թշնամին ընդունեցաւ, և երկայն կռուէ մ՚ետև թշնամին իր քաշուելու տանծ գետին ինկաւ, ինքն իր սուրն անոր վիզը դրած հրամայեց որ ձայն չհանէ: Հիմակ կը տեսնես, բառ իրեն, որ կեանքդ իմ՝ ձեռքս է, բայց այնպէսով ալ ինքնակամ նայիր ,քեզի կը պարգևեմ՝, բայց միայն թէ այնու պայմանաւ որ աս վայրկենէս սկսեալ մտերիմս եղած առանձնական թշնամութիւնը մեր մէջէն վերցնենք: Պանդոնելլի աս վերջին ձիգին մէջ գտնուելով անհնայն իրեն խոստացաւ, բայց հազիւ թէ մեծապատիւ հակառակորդն իր քաշուեցաւ, ինքն ալ ելլելով կառավարութեան հարաւած մը տուաւ, որով կ՚ուզէր զինքը մէկ կողմէն մէկալ կողմ խոցել: Լինուչչի հազիւ կրցաւ ժամանակ ունենալ ինքզինքը պաշտպանելու, նորէն սաստիկ զարկուած՝ Աղդամ, բառ, ամենայն նզովակաց մեռնիլ կ՚արժես, ուրիշ բան է մարդ. և ուժգնութեամբ մը զինքը խոցելով արեան հեղեղի մէջ թողուց:

Փիրզայի մէջ իր մէկ բարեկամին քով փախչելով շատ մը Վիորենցայ գրեց ինչ որ պէտք էր գրել ինքը զինքը արդարացնելու համար: Նաև իր գժբախտութեանն ստորև Պանդոնելլի գեռ կ՚արդէր: Ինքը յարմար ժամանակին նոյն ծանրուն վրայ պատահող գեղացիներէն գտնուեցաւ Վիորենցա տարուեցաւ, և վերջը, որն որ թէպէտ շատ ծանր էր, բայց անմահկալ ալ մահուան չհանդրուեցաւ: Ցնորքէն իր հիւանդութեան վրայ՝ յաղթուելուն նախատինքն ու կատաղութիւնն ալ աւելցնելով փոքրն հանելը

համար ամենայն հարկէ չար զուարթութիւնները ձեռնհաս: Զանինա սաստ հանելու համար պէտք եղած վէհութեանց պակասութիւնն իրեն աւելի հեզ քաղցրութիւն տուաւ: Ըսաւ թէ խաբէութեամբ յարձակում կրեց, եւ խարդաւանաց վիրաւորուեցաւ, բոլոր Պալիքիան կողմնակցութիւնը Լանոայէին դէմ ելաւ. խեղճն իր անմեղութեանն ու բարերարաց հակառակ զրպարտութեամբ արտօրեալ հրապարակուեցաւ եւ իր բոլոր ստացուածները յափշտակել տրուեցան:

Իր սաստիկ խղճալի դժբախտութեան մէջ իրեն մէկ հատիկ մխիթարութիւնը Պելֆիորէ բարեկամն էր, որն որ զինքը պաշտպանելու համար ամէն բան ի գործ դնելէն ետքը, ամենահնարութեամբ միայն իր տան մէջ իրեն ապաստանարան մը տուաւ: Բայց նոյն ապաստանարանը քիչ մը վերջը ոչ աւելի գտան ու զարհուրելի պէտք ըլլալ: Լանոայէին պառկած սենեակը իր մեծափառ բարեկամին սենեկէն զզուելի դուռ մը միայն կը բաժնուէր, որն որ անոնց մէջ անցք էր եւ երկուքին հետ ալ հաղորդակցութիւն ունէր: Գիշեր մը քնացած ատեն յանկարծ աղմուկ մը ինքը զինքը արթնցած կը գտնէ, զորն որ կը կարծէ որ սրահէն լսեց: Գլուխը վերմակէն դուրս կը հանէ, ականջները վեր կը անէ, բայց ուրիշ բան մը չլսեր: Նորէն քնալ կարծելով նորէն կ'ընկողմանի. բայց քանի մը վայրկեան վերջը դարձեալ նոյն ձայնը հեծեծանք կը լսէ, որն որ անանկ կը կարծէ որ իր բարեկամին սենեկէն կու գայ: Անմիջապէս կը ցատկէ անկողինէն վրայ կը նետի ու մտադրութիւնը կը կրկնապատկէ. հեծեծանքը կը կրկնուի աւելի տկար ձայնով: Ու սաստ անհամբերութեամբ Պելֆիորէին սենեակը կը վազէ, շատ անգամ իրեն մտնելը կը խնդէ, բայց ոչ ոք կը պատասխանէ. անկողինն կը մերձենայ, բարեկամը կը փնտռէ, զինքը կը շարժէ, անիկա չպատասխաներ: Միտքը հազար ու մէկ երկիւղներով պաշարուած իր սենեակը կը դառնայ, ձեռքով լոյս կը վառէ, նորէն Պելֆիորէին անկողինը կը դառնայ. բայց զարհուրելի տեսարան. խեղճ բարեկամը վիզը դաշոյն մը խոթուած կը գտնէ, որն որ իր սեփական արեանը մէջ թաթխուած տկար ձայնիւ իր վերջին շունչը կու տար: Այս տեսնելով սաստիկ աղաղակ մը կը հանէ, ձեռքէն լոյսը կ'իյնայ: Ինքը զինքը Պելֆիորէին վրայ կը նետէ եւ անզգայ կը մնայ:

Նոյն միջոցին ոստիկանները կ'արթննան եւ զինեալ ամէն կողմանէ հոն վազելով կու գան: Ներս կը մտնեն ու զարհուրելի տեսարանը կը տեսնեն. ոստիկանները սպանուած, Լանոայէին բարեկամին արիւնովը եւ իրեն վրայ փռուած. [illegible] անշարժ երկուք [illegible], Հրացան ալ [illegible] մէկ զարհուրանաց աղաղակ մը կը հանեն. Լանոայէին կ'արթննայ, եւ կատաղած ոսկերով, «Ո՞վ, ո՞վ է, կը գոչայ, ո՞վ է անզգամը, ո՞վ է մարդասպանը»: Այս գոչմանը նոյն ինքն [illegible] խեղճ բարեկամ, դժբախտ Պելֆիորէ...., սաստիկ լալու սկսելով առանց ուրիշ բան մ'ըսելու նորէն ինքը զինքն անոր վրան ձգեց: Ամէնքը շփոթած, ապշած, զարհուրած մնացին, եւ ամէնքն ալ [illegible] դիակին:

Երկրորդ օրն այս զարհուրելի դէպքին լուրը շուտ մը ամէն կողմ տարածուեցաւ, եւ բոլոր փոքր քաղաքը սուգ ընկղմեցաւ: Սպանուած Պելֆիորէին տան մէջ որչափ որ անձինք կային եւ նաեւ դժբախտ Լանոայէին անմիջապէս բանտեցան: Ամէն կողմը պատմէր թէ ինքը [illegible] ինքը զինքն անոնց մէջ խառնուած տեսնելով, որոնք այն զարհուրելի սպանութեան պատճառ եղած կրնային ըլլալ: Բայց դժբախտութեամբ ամէն նշաններն ալ իր վրայ միայն կ'իյնային: Յարձակման ատեն, արիւնն, որով թաթխուած էր, երկուքին բարեկամութիւնն ու այլայլութիւնը, դեռ նոր մարած ճրագը որն որ իր ոտքին քովն էր, [illegible] մէջ ըրած դաւաճանութեան հաւաքը, այս ամենայն զինքը յանցաւոր ցուցընելու նշաններ էին: Լսելով որ կասկածն իր վրայ կ'իյնայ, սաստիկ կատղեցաւ. Ես, կ'ըսէր, ես [illegible] մէջ մէկ հատիկ բարեկամս մեռցնեմ, զանի, որուն պարտական եմ իմ այս խեղճ կեանքս, զորն որ երբեք [illegible], զանի, զորն որ իմ աւելի կը սիրէի եւ որուն համար իմ արիւնս մինչեւ վերջին կաթիլը հազար անգամ կը զոհէի. Ես բարերարութեամբ սպանեմ, ես անոր իմ ձեռքովս անգթութեամբ մեռցնեմ: [illegible] ալ ինչ [illegible] ատեն, [illegible] եւ բարեկամութեան քովին եւ պաշտպանութեան նշաններ: Կարելի է ուրեմն որ իմ վրաս սաստիկ անգութ եւ վատ [illegible] մը կասկած ունենաք: Ուրեմն սաստիկ վեր-

ջին առաւօտեան դատուելու համար: Ո՛վ Աստուած արդար, Աստուած ամենակալ, [illegible]

[illegible]

կը հանդիպիմ նոյնինն: Այսպէս զրուցելով քաղցր արտասուօք հեղեղ մը սկսաւ թափել, որն որ բոլոր հանդիսականները սաստիկ լալու շարժեց: Ալ նոյն ատեն ոչ որ կը տարակուսէր իրեն անմեղութեան վրայ, ամէնքն իրեն համար երաշխաւոր կ'ըլլային, ամէն կողմանէ [illegible] եկան, որն որ [illegible] կը տատանէին, կը տրտնջէին թէ արդարը կորուստի հասցնելով հաստատուած փաստը պէտք է ի կախ թողուլ, թէ նոր անգիտութիւններու եւ նոր քննութիւններու հարկաւորութիւն կայ, ժամանակը կը յայտնէ յանցաւորը. Լանոայէի [illegible] չըլլալ. աւելի երկայն յապաղումն ու աւելի խնամ պէտք է ըլլալ կ'ըսէին. շատերն արդէն միաբերնին դրած էին որ հրապարակաւ դատաւորներուն գրեն. որչէն հասարակաց կարծիքն իրեն կողմն էր. երբոր բարեբախտութեամբ Գիզրենցայէն ձեռքով երկրած սուրհանդակ մը հասաւ նոյն կարծիքը հաստատելու, եւ բոլոր փոքր քաղաքն ուրախութեամբ ու խնդութեամբ լեցուց: Պելֆիորէին սպանողը [illegible] մին էր, որն որ քաղաքապա Պանոֆինելլիին խաղցած էր, որպէս զի Լանոայէին սպանէ: Ընդերկար [illegible] զողալապութիւններով իրեն ամէն ինչը, ձեռքէն կորզանելն ու մինչեւ [illegible] արտասել տալը բաւական չհամարելով՝ ուզեց որ զինքն իր կեանքէն ալ զրկուած տեսնէ: Զարագործին մէկուն տուաւ վարձք խոստացաւ եթէ նոյնը կատարելու ըլլայ: Ասիկա փոքր զու-լով, եւ պէտք եղածին չափ լռութենէն ետքը գաղտուկ Պելֆիորէին տանը մտաւ, եւ հոն մինչեւ կէս գիշեր պահըտած կեցաւ [illegible], սաստիկ մթան եւ լռութեան մէջ յառաջած էր իր անօրէն դիտաւորութիւնը կատարելու համար: Բայց Լանոայէին սպանելու տեղ, նոյն զարհուրելի վայրկենին շփոթութեան մէջ խաբուելով ուզածին չհանդիպելով, Պելֆիորէն սպանեց: Գիզրեցէն փախելով փախաւ, բայց Գիզրենցայի մէջ վրան ուրիշ իրեն նման մէկը յափշտակեցաւ, զորն որ անօրէն Պանոֆինելլիին խաղցած էր, որ զինքն անհետ ընէ, վախնալով որ չըլլայ թէ բռնուելով խոստովանի, թէ որուն հրամանաւ Լանոայէին սպանած էր: Բայց հրեշ ոճրագործին նոյն խօսք ու նոր դաւաճանութեան իրեն ձեռքով [illegible] իր անիրաւութեամբ հալածած թշնամոյն փրկութեան պատճառ եղաւ: Պելֆիորէին սպանողը մահուան [illegible] երբոր ինքը զինքը հոգեւարքի մէջ տեսաւ, յայտնեց որ փոքրի մէջ եղած մարդասպանութիւնը Պանոֆինելլիին հրամանաւ եղած է, եւ ասիկա բանտարկուելով փոքր ձեռքով [illegible] մը խոստովանեցաւ, որպէս զի պատահածն իմացընէ:

Բոլոր ժողովուրդը, որն որ արդէն Լանոայէին վրայ սաստիկ գութ ունեցած էր, արտասուք կարգի ուրախութեան: Բայց քիչ մնաց, որ այս յանցող լուրը փախստեան զինքն ազատելու իրեն մահը [illegible] փութացընէր: Իր անմեղութեան յայտնուելը յանկարծ լսելով այնպէս մեծէն ոտքն ու վրայ եղաւ, որ շնչասպառ եւ գրեթէ անկենդան գետինն ինկաւ: Իրեն [illegible] կամաց կամաց [illegible], եւ բանտարկեալներն սկսան իրեն հետ սաստիկ յարգութեամբ վարուիլ, եւ իր տուած ազատութեան մէջ [illegible] զինքը: Իսկ չարագործ Պանոֆինելլին չէ թէ միայն երկու մարդասպանութեանց իրեն հրամանաւ ըլլալը խոստովանեցաւ, այլ նաեւ ան զրպարտութիւնները՝ որոնցմով բարեկամին իր անմեղ հակառակորդը յաղթահարած էր, եւ իր ամէն ոճրագործութեանց արժանի պատիժն ընդունելու պէտք էր [illegible]: Լանոայէի պաշտօնը [illegible] վերադարձուեցաւ, եւ [illegible] յաղթանակը [illegible] նորէն ընդունելով, անմիջապէս բոլոր ինչքերն ետ առաւ, եւ անոնց վրայ քանի մը մաս ալ Պանոֆինելլիին ստացուածներէն աւելցուեցաւ: Բայց անանկով ալ չկրցաւ մխիթարուիլ իր Պելֆիորէ բարեկամին մահուանը համար, որուն թէեւ անմեղութեամբ բայց մեծ դժբախտութեամբ պատճառ եղած էր:

Յուշէ:

ՓԱՅՏՆԱՓՈՐԱԿ

Հայոց Պատմութեան ժամանակագրական մը:

Պր. Ցիւլիէ գաղղիացի երեւելի հայագէտը, որն որ Փարիզի կայսերական դպրոցին արեւելեան լեզուաց ուսուցիչն է, նորերս Հայ պատմագրաց ժամանակագրական մը հրատարակել մը հանած է, որով կը ծանուցանէ թէ բոլոր հայ պատմագիրները ([illegible] Հ. Ցախեանի [illegible] ընդհանուր պատմութեան ազգային [illegible]) ամփոփ կերպով [illegible] հաստատելի միայն գաղղիերէն թարգմանելով ընտրելին հետ հրատարակելու ձեռք զարկած է, եւ ասոր համար արդէն Հայերն ու Հայաստանի Լուսաւորչական իրենց նպաստաւորութեամբն ու յարգ-

գործքին մասնակից ըլլալու կը հրաւիրէ։ Հեղինակաց մեծ մասն այդչն թարգմանուած ըլլալով՝ կանոնք առանց բնագիրներու ... ծայելու կը խոստանայ, նախ անոնցմէ սկսելով՝ որոնց բնագիրը եւ կամ թարգմանութիւնն մը տպուած չէ։ Ցպագրութիւնը մաքուր, հատորներուն գիրքն ութածալ եւ անոնց գինը՝ գանգուածին համեմատ 10—12 ֆրանք պիտի ըլլայ. միայն առաջին հատորն, որն որ Սանիանն Եւսեբիոսի թարգմանութիւնն է, Հայոց ժամանակագրութեան կարգն ու քանի մը տախտակներ բովանդակելուն համար բացառութեամբ 25 ֆրանք պիտի արժէ։ — Մենք հաճութեամբ եւ բարեմաղթական սրտով սա երեւելի ձեռնարկութեան նայելով՝ կը յորդորենք Հայկաքեա ազգայիններն, որ գործքին յառաջ երթալուն կարողութեանը համեմատ իրենց նիւթական կամ բարոյական օգնութիւնը չխնայեն, որովհետեւ սասով ազգային գանձերը քաղաքակրթեալ ազգաց առջեւ դրուելով՝ ազգն իր նախնի յարգին համեմատ պատուոյն համարումն ալ կը ստանայ, որն որ հարկաւոր պայման մըն է քաղաքակրթեալ ազգաց բովանդակ իրաւունքներու քաղաքակրթեալ ազգ մը ըլլալու համար։ Հաս քիչ ազգեր այսպիսի հարուստ եւ շարունակեալ մատենագրութեան մը համար կրնան պարծենալ։ Ընդհանուր պատմութեան մէջ քաղաքացին գտնալի մէջոց մը ըլլալնէն զատ, ուրիշներէն (Եւրոպական պատմագիրներէն եւ աշխարհական ազգերէն) առանց ստուգուած ալ անոր առջեւ կը մնչեն, եւ շատ անգամ ալ կ՚օգտեն։ Ասոյն է հայ պատմագրութեան յարգն արդարութեամբ ճանաչուած, եւ անոր համար ալ բոլոր արժանաւոր գործածուած չէ, բայց ասի ուրիշ պատճառէ յառաջ չեկար, բայց եթէ նոյն մատենագրութեան թարգմանած եւ մէկի մէջ ժողուած ըլլալէն. եւ ասոր ապացոյց կրնայ ըլլալ քանի մը թարգմանուած պատմագրաց գտած ընդունելութիւնը, որոնցմով միայն հայ ազգն արեւելեան ազգաց գլուխ համարուեցաւ։ — Նորախօսագէտներ հայերէնի գիտնականներ իր պզտիկ օգնական ձեռնարկութեանն համար, եւ ստուգապէս չունինք որ խնչ ընել աշխատասիրութիւններուն, զինքը ազգային մէջ ալ համակրութիւն ու ձեռնտուութիւն պիտի գտնէ. որովհետեւ պերճապատիւ Յովհաննէս եւ Արիստակէս Աղաբեան ազգասէր եղբայրք, որոնք Սուլէյման Պէյ մեծախոր կողմէր սննդակիցներ են եւ Ցեռութեան խորհրդական, ասոնցմէ հասարակ ազգային գրութեան մեծ ու գովելի աստուածպաշտութեամբ օգնական եղած են։ Թարգմանիչին ալ իր խոստացած կողմէն ալ տպել ... համար այսպէս թարգմանութիւններով ծանօթ եւ վարժ ստացած ըլլալով՝ հարկաւորութիւն չունինք այդ մեր գիտութեան ու յաջողակութեանը համար յառաջ հաւաստելու. միայն սա կ՚աւելցնենք որ նոյն գիտուն հայասէրն իրեն օգնական ունի [illegible]

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍՔ

[illegible]

դիրքը յառաջաբերած մեծ ու վերջին աշխարհներուն մէջ, մեծ գործածականութիւն է ցուցուցած եւ անձն բան յառաջացուցէ հաղորդած ըլլալով է. Գաղղիա, Անգղիա, Գերմանիա ու Եգիպտոս պաշտօնապէս այսպէս ստամբողած է որ միանալու արդիւնք մը չէ մնացած։ Եթէ նաեւ ալ չէն կրնար անոնց կերտուցիչը եւ յարմար անձանց գործածելով նշանակելի մէջ խարխուլ ըլլալու են, ուր կարողը եւ մեծամեծ կենդան խորհուրդներ կը մտնան։ Նոյն կոչերը Գեւերոպելին մեծ պես ֆրանսական հետագայի համար կը փչէ. նոյն հաշիւ օգնական թեւերը ձեռնարկներն կը յաւան որ միշտ եւ միջոցը կամ շողորդ. աշխատանը կրնան համար։ Նոյն առաջնորդն տեղ բաւական մը պիտի զինեն եւ նոյն կապումներն կրնալ շահագործել բոլոր սպառն։ Ասոյց օգնեալ անձն ուժին յառաջ պիտի երեւնայ։

Աստուածային յանձնարարական ժողովքը՝ որն որ նոյն կողմէրը անձնայն նպատակաւ պիտի ընէր, ստացուծու հարկէ կազմուած է, որոնց անձն [illegible]

[illegible]

ժողովքին անդամներուն կողմէն ընտրուած են։ Շատ յարմար կը գտնենք որ ... կը ցուցնէ, եւ յայտնած է որ ասոր յաջողութեան համար անձն բան մասնաւորելու պատրաստ է եւ նոյնը իրեն պատասխանե մը կը սպասէ։

Եւրոպական երկաթուղիներ։ Եւրոպային մէջ եղող երկաթուղիներու համեմատական հանդամանքներն ասոնք։

Ընդհանուր երկաթուղեաց ցանցը 21,377 քիլոմէտր երկայնութիւն ունի (1 քիլոմէտրը հաւասար է 1303½ արշինի)։ Գաղղիայինը 11,898 քիլոմէտր է, որուն 6032½ քիլոմէտրը շինութեան մէջ է։ Աւստրիայինը 1848 քիլոմէտր է, որուն 890ը միայն գործածութեան մէջ է։ Բոլթուկալ 21 քիլ. Բելճիա 2045 քիլոմէտր Հոլանտա 433 քիլ. Գերմանիա 16,237 քիլ. Դանիա 153 քիլ. Շուէտիա 67 քիլ. Հելուեսիա 965 քիլ. Լոմպարտիա 431 քիլ. Սարտինիա 997 քիլոմէտր Թոսքանա 637 քիլ. Միջին Իտալիա 355 քիլ. Նաբոլիոյ թագաւորութիւն ու Սիկիլիա 620 քիլ. Ռուսիա 631 քիլ. Ուստի բոլոր Եւրոպա 61,859 քիլոմէտր երկայնութեամբ երկաթուղեաց ցանց մը կը հաշուէ։

Ամերիկայի Միացեալ նահանգներու մէջ շինուած վրայ եղածներն ալ մէկտեղ առնելով 49,892 քիլոմէտր երկայնութեամբ երկաթուղի կայ։ Գանատայի մէջ 2626 քիլ. Միջին ու Հարաւային Ամերիկայի մէջ 444 քիլ. Ասիոյ Հնդկաստանի մէջ 2409 քիլ. Բաբելոնաց Հրուանդանին վրայ 61 քիլ. Կուպա կղզւոյն վրայ 741 քիլ. Եգիպտոս 390 քիլ. Աւստրալեան Հնդկաստանի մէջ 2473 քիլոմէտր։

Այս ամէն երկաթուղիները մէկտեղ բերելով՝ բոլորը 124,494 քիլոմէտր երկայնութիւն կ՚ունենայ։ Եւ եթէ վրայէ վրայ հաշուելով մէկ քիլոմէտր երկայնութեան 200,000 ֆրանք ծախք պէտք ըլլալը, բոլոր երկրագունդին վրայի երկաթուղեաց ծախքը 242 հազար միլիոնէն աւելի գրամ մը պահանջ կ՚ըլլայ։

Լոնտոնի մէջ հեռագրութիւններ։ Վեց տարուան մէջ՝ 1848էն մինչեւ 1853՝ 1700 պղ ու 1518 կին մէջ ... միանգամայն 3218 հոգի թաղուած են. ասոնք եւ վրայէ վրայ անձն տարի 536 հոգի. շաբաթը 10 հոգի կամ 16 ժամ մէյ մը 1 հոգի։ Այս յառաջ բերուած թիւը պաշտօնական երաշխաւոր ծանուցումն է. ուր թաղումը ամենամեծ մասամբը հասարակական պաշտօնատեղիներու հոգւոյ զորոսի մէջ մասնաւորութիւն ընելով կրնան խօսիլ։ Պրոթէսթէկութ մեծ հիւանդանոցին ծանուցագրերէն յայտնի է թէ 8 տարուան մէջ 63 թունաւորուած եղած է, որոնց երեքը մէկ (արշենիքով) է ու անոնցմէ միայն 5 հոգի մնացած է։ Ըսել է որ թունաւորուածներուն 12էն մէկը կը մնայ ողջ։ Ասոր դէմ վերը գրուած 536 թունաւոր մեռածներէն յառաջ կու գայ որ տարին 6432 հոգի կը թունաւորուին կամ ինքնամից, անձամբ կամ ուրիշէն։ Ասոր գլխաւոր պատճառը գտնելը շատ դժուարին է. բայց երկրորդական պատճառներէն մէկը սա անպատասխանատու գիւղութիւնն է՝ որն որ ազնուութեան ու ... զօր գինաւորութեան կը սրբէ։ 1831ին Անգղիոյ մէջ թունաւոր նիւթ ծախող 5835 էր. 1851ին 8632 պղ ու 12 կին 20 տարիէն վեր, եւ 11,701 պղ ու 293 կին 20 տարիէն վեր նոյն տեսակ մահացու նիւթ ծախող կար, որոնց ամէնը մէկտեղ 15,163 հոգի կ՚ընէ. բաց աստի 15,163 վիրաբոյժ ու դեղագործներ ալ կայ, որոնք նոյն ինքնութիւնն ունին։ Դիւրամէ կրնայ զուգակել որ սա թունաւոր նիւթեր ծախող պաշտօնեաները ըստ բոլոր Եւրոպա մէկէն թունաւորելու ու ընելու բաւական է։ 1851ին օրէնք մը եղաւ զորեիկի վաճառումը չափաւորելու համար. ինչ ու զուտ որ պարկէն զատ ինչն չկայ չէ. բայց առ օգուտն եղած է որ վերջի երեք տարիներուն մէջ թունաւոր մեռածներուն թիւը 549էն 523ի իջած է, որ է ըսել 26 հոգի նուազած է։ Սպասներու ... վաճառականները ստուգուց կարգի պատժուեցան են. ծխախոտ ու թէյ ծախողը աշխատական գործածութեանը մէջ մեծ տարը տարալ. ... պաւած է, ուր թունաւոր ու վնասակար նիւթեր վաճառողը ասանց հարկի ու տուրքի բանը յառաջ կը տանի։

Անտառական աշխարհներ։ Մաճառի լեռներուն մէկը 100 տարուան հինաց մասնաճանաչ մը Մաճառաստանի ամէնէն ծեր հրապարակուած էր. բայց Նորակարդ Կարկաթայնէն մէկը հնոց մը վրայ կը խօսի որն որ նոյն հինցնէն շատ աւելի ծերացած է. ... Ճերոմ Հակայի մօտ ամանձին տան մը մէջ ... մը մը կ՚ապրի, որն որ հարիւր քսանուերկու տարէն աւելի է. սա կինը դեռ առողջ է եւ իր կերակուրը ինք կը պատրաստէ, որն որ բաւ մեծի մասին բանջարեղէն է. սակայն է կերպարանքը մամիայի մը կերպարանքն առած է եւ իր ձախուն կնճիռները հազար ծալքերով կտրտուք վրայ ինկած են, բայց աչքը սուր է ու տեսնելը անաղ. իր տան մէջ միայն միմոնք կ՚ապրի եւ խիստ քիչ անգամ հետաքրքիր ճամբորդներէ իր խաղաղութիւնը կ՚աւրուի։

ԸՆԾԱ

Հոգին ու Յաւիտենութիւնը։

Պաշտպանող ժամանակ, երբոր մարդկի աւաչէն
Խաւարութեան մէջ խորէն
Ջրով ու մեղաւոր կ՚արգելին,
Յաւիտենութիւնն սա աշխարհն
Չնչւն հոգին ժամը կու գայ։
Անձինքն հոգին կը նայէր, եւ հոգին ալ պարզապէս
Որ նիւթերը աւելորդ պարապի բարձունքն ամէնէն
Նշանակ առնէ մ՚աւելնէր։
Պատ մէն էր սա երկնային. մ՚ընդհարումէն քիչ առնէն,
Մարդիկ շատ մը սիրեն շատիկ, յաւիտենը բնեկած.
Յաւիտենութիւնն է փափաք, զի կ երկինք մէկաւորութիւններն ալ հոգին նետեց զինքը գրկեց.
Հայրակիցը խոյս հոգին.
Կարգով անցնի իր բախտին ներս ըսելով սա ու անցին
Կարաւանական մէջ աւանդին.
Վերջին գործը անցնելով՝ Յաւիտենութեան անմահ գին
Իր անհէն մէջ մեծ վառել շատ խեղճութեանց կը փնտռէն
Որ կարաւանները գտնէն.
Եւ երբեմն ալ կը գտնէն. բայց խիստ պզտիկ բլլալէն
Մէկ մարդ մ՚ալ չերկրայմանէր.
Բայց, նոյն խոյ խնամողէն
Երբեմ առնէլ ինքը պէտք անոնց մէջն չեանմնէր.

Փիլէն.

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՏՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1856		13 (1)	15 (3)	16 (4)	17 (5)	18 (6)	19 (7)	2 ամիս	տեսու.	կարգ.
Ընդհանուր 100 հարիւր. ֆի.	արծ. ֆիօր.	86	86¼	83¾	86¾	86¼	86½	½	"	"
Ընկերութեան 100 մետալային ֆիօր.	" "	104	104	104⅜	104½	105¼	105½	2	"	"
Աւգսբուրգ 300 Գաւառային ֆլորին	" "	—	—	—	—	—	—	3	"	"
Լոնտոն 1 փոնտ ստեռլինկ	" "	10,7	10,7¾		10,10	10,15	10,13	2	"	"
Համբուրգ 100 մարկ պանքոյ	" "	76⅔	76¾	76¼	77	77¼	77¼	2	"	"
Մարսիլիա 300 ֆրանք	" "	—	—	—	—	—	—	2	"	"
Միլան 300 աւստրիական լիրա	" "	102¾	102¾	103	103	103¼	103	2	"	"
Փարիզ 300 ֆրանք	" "	119¾	120⅔	120½	121	122¼	121¼	3	"	"
Ֆրանկֆուրթ ... 120 ֆի.	" "	102½	103	103½	103¼	104¼	104¼	31 օր	"	"
Կ. Պոլիս 1 աւստր. արծ. ֆիօր.	փարա	—	—	—	—	—	—	31	"	"
Դուքքէ	" "	—	260	262	260	—	—			
Ագիօ {Ոսկւոյ		8½	8¼	8⅝	8¾	8¼	9			
(Agio) {Արծաթի		4½	4¾	—	5¾	5	5½			

ՎԻԵՆՆԱ. ՏՊԱՐԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՆՔԻՆ